

DE TIENDE HOOFDSTUK

Het is een bleeke, stille Septemberdag. Zeven mannen trekken over den landweg door de Luhtaniitty- en Sompio-weiden naar het dorp. De broeders hebben nu het besluit gevat, het beheer over Jukola opnieuw in eigen handen te nemen. In negen jaar hadden ze de ouderlijke hoeve niet teruggezien. Al verder en verder verwijderden ze zich van den Impivaara, waar Tammisto-Kyösti in hun afwezigheid voor het vee zorgt. Voorop loopt Juhani, na hem komen zijde aan zijde Tuomas en Aapo. Met frisschen moed gaan zij verder, op hun gelaat ligt een trek van rustige vreugde. Achter hen aan komt een hoog beladen wagen, door twee jonge paarden voortgetrokken; Lauri, gezeten op een klein vaatje eigen gebrouwen bier, dat bestemd is voor het welkomstfeest op Jukola, houdt de leidsels in de handen. Dan volgen Simeon en Timo, die ieder een loeiende koe voor zich uit drijven. Eero sluit als laatste de rij, met aan een touw een jongen stier, die voor de uitbreiding van den veestapel op Jukola moet zorgen. Van tijd tot tijd ernstig en nadrukkelijk brullend, volgt hij graag de koeien. Killi en Kiiski, grijs van ouderdom, loopen vroolijk blaffend nu voor, dan achteraan. Zij waren de eenige huisdieren, die op Jukola geboren werden en nu terugkeeren. Valko was dood; vredig rust hij in zijn diepe graf achter de omheining van de Luhtaniitty-weide. Dood en begraven was ook Juhani's lieveling, de oude kat. Een nieuwe haan verkondigde met schel en hoog gekraai op Impivaara het aanbreken van den dag, en op den oven lag een nieuwe poes met knippende oogen te spinnen. Met een flink gangetje trokken de jonge paarden den wagen naar Jukola.

Zoo togen zij verder over de open weide en door de dichte bosschen. Het weer was helder en stil, mild straalde de zon aan den lachenden, blauwen hemel. Zij gingen over de akkers van Seunala-Jaakko, daarna volgden ze het kerkpad naar Viertola, dat ze spoedig achter zich lieten liggen. Verder gingen ze, heuvel op en heuvel af, dwars door het dennenwoud over zandigen bodem. Ten laatste stonden ze op den

Teerimäki-rug, vanwaar de weg langzaam naar beneden voert. Boven op den top van den Teerimäki hielden de broeders een tijdlang stil om de dieren te laten rusten. Van hier hadden ze een heerlijk mooi, wijd uitzicht. Zij wendden den blik naar het Zuidwesten, waar ze in de verte hun ouderlijk huis zagen liggen; hun oogen vulden zich met tranen en ze speurden een wonderlijk zuigend gevoel in de borst. Als een liefelijk sprookje uit hun kinderjaren vertoonde het oude Jukola zich aan hun verlangende oogen. Daarna keerden ze zich naar het Noordwesten; ver, tegen de helling van den steilen berg, lachte het nieuwe Impivaara hen toe, tusschen de groenende akkers. Ook naar het Noorden en Zuidwesten gingen hun blikken, hun oogen straalden met wonderlijken glans.

„We schreien, maar we schreien van vreugde,” zei Juhani. „Laten we daarom drinken en vroolijk zijn.”

„Ik dank God, dat wij hier thans staan als blijde kinderen van het geluk,” sprak Aapo. „Het is onze redding geweest, dat we bijtijds inzagen, waar voor ons de vrede te vinden was, vóór het sombere oordeel over ons werd geveld. Dat, en Gods al-besturende hand, heeft ons levenspad verheven tot een schoonen weg, op welks hoogste hoogte wij nu staan als zegevierende helden. Tien gouden jaren zijn voorbijgegaan sedert wij vluchtten naar het donkere bosch, met woede en haat in het hart. Maar ik geloof, dat wij nu als diep rampzalige schepselen zouden rondloopen, wanneer we gebleven waren in de door vervolging en boosheid verbitterde oude omgeving. Hier staan we en zien verzoeningsgezind naar Toukola en in den rug hebben wij een goeden en vasten steun. Ja, daar ligt het oude, dierbare Jukola, daar ligt Toukola met zijn toren, en ginds achter ons de heerlijke Impivaara-hoeve. Duidelijk staat mij onze levensweg gedurende de tien laatste jaren voor oogen. Aldus spiegelt hij zich voor mijn geest af: Eerst deden wij, — zij het dan ook onhandig — een poging, toe te treden tot de christelijke gemeenschap; wij ondernamen een mislukten tocht naar dat hooge kerkgebouw aan den einder. Het was een reis vol ergernissen, maar daaruit kwam de machtige drijfkracht voort, die ons met geweld de diepe wouden in

joeg. Wij trokken naar de grauwe bergen en bouwden er ons een solide huis. Het begeerige, alles verwoestende vuur brandde het huis af tot den grond, en toen vluchtten wij, broeders, rennend als jonge wolven, naar Jukola. Het was een spel op leven en dood — een spel, dat ons slecht beviel. We keerden spoedig terug naar het bosch, en bouwden ons een nieuw huis, beter en grooter dan het eerste.

Nu konden we ons weer aan onze lievelingsbezigheid wijden; blaffend holden de honden voor ons uit, de buksen knalden, het bloed van de dieren der wildernis vloeide in stroomen. Toen voerde het noodlot ons naar den ongelukzaligen steen op den Hiidenkivi om ons de meest gruwzame beproeving op te leggen. Als ik me niet vergis ligt de Hiidenkivi daarginds, waar de nevelen op de toppen der verweerde dennen rusten. Daar ligt de steen, waarop wij uren van wanhoop doorbrachten, maar die wij ook onzen gelukssteen kunnen noemen. Laten wij bedenken, dat vanaf dat oogenblik een nieuwe tijd voor ons aanbreekt, een tijd van vreugde en geluk, die ons tot hier voert, op den top van den Teerimäki. Wat daar op den steen is voorgevallen, heeft de stoot gegeven aan onze nieuw ontgonnen akkers, die ons zoo veel voorspoed en rijkdom hebben gebracht en die zulk een prachtigen oogst opleveren. Doch uit die welvaart kwam ook, helaas, ons drankmisbruik voort, waaraan ik met groote spijt terugdenk. De verstandsverbijstering van den roes riep alle duivelen van de hel op, als waarschuwing voor ons, een anderen, beteren weg in te slaan. Van twee kanten werden we gewaarschuwd: door Simeons merkwaardige openbaring en door Lauri's droom. Het was ons geluk, dat we luisterden naar deze stemmen uit een andere wereld. Als mannen namen we het besluit, niet meer te drinken; en ik hoop, dat wij ons ook in de toekomst daaraan zullen houden.

Nog een ander, ijselijk ongeluk trof ons: als gevolg van den brandewijn en van onze eigen slechte, vechtlustige inborst, van den haat, dien wij ongehinderd in ons lieten voortwoekeren. We beleefden den heeten, bloedigen dag op het erf van Tammisto, toen we onder afgrijselijk gehuil onze knotsen zwaaiden. Zoo werden wij genezen van den drank. Juist vanaf dien dag begint ons geluk. Aan de

poort der zwarte verdoemenis opende de goede God een wereld van licht voor ons, en dat deed Hij door den braven commissaris. En wij, wat deden wij? Wij verloochenden onze natuur en bewandelden als mannen den weg van den arbeid en van het verstand. Wel troffen ons vele tegenslagen, maar wij wisten alle hindernissen te overwinnen en drongen vastbesloten voorwaarts, en hier staan wij thans!

Geprezen zij God, die onze schreden bestuurde! Geprezen zij onze moeder, die ons in onze jeugd over God sprak en over Zijn wil en wet. Uit de herinnering aan haar is iets in onze harten ontwaakt, dat ons een waarschuwing in de ooren fluisterde tijdens de wildste stormen; het scheepje van ons leven ging niet als een wrak in de diepte verloren."

„Ach, zoo zij nog slechts leefde, onze moeder!" zuchtte Juhani. „Zij zou ons tegemoet ijlen tot aan den heuvel van Ojaniitty, als zij ons, haar zonen, zag aankomen. Maar zij zit in de hemelsche zalen en wacht daar op haar kinderen. Wij komen, moeder, wij komen! Wij komen, met Gods hulp, bij U, eenmaal als de tijd daar is. Broeders, laat ons nu verder gaan."

„Jongens, jongens, ik ruik den grond," juichte Juhani, „en de geur lijkt mij heerlijker dan die van het stroo in den stal van Bethlehem. Broeders, geboren uit den schoot derzelfde moeder, luistert naar een woord, dat mij uit het hart welt: laten we iedereen, die we tegenkomen, man of vrouw, vragen ons te vergezellen en met ons het welkomstfeest op Jukola te vieren."

„Dat kunnen we doen," stemde Aapo in.

„Ja, dat is goed," vond ook Tuomas.

„We vragen allen, van den commissaris tot den armsten bedelaar toe," lachte Timo.

„Van den volksvertegenwoordiger tot den armsten bedelaar in Toukola," vulde Juhani aan. „Het moet een vroolijk, een prachtig feest worden!"

„Ja, een vroolijk, prachtig feest! Laten we dansen met de meisjes van Toukola, dat de vloeren van Jukola dreunen en de plaggen van het dak trillen! Wel is Aapo de eenigste van ons, die de quadrille kan dansen, wij kennen alleen maar

de polka! Ja, maar waar halen we een speelman vandaan, en een vrouw, die koffie kan koken?"

„O, dat zal wel terecht komen. We hebben er ons in moeilijker gevallen doorheen weten te slaan, tralala-tralalala! Sedert de bruiloft van Karja-Matti heb ik geen koffie meer geproefd, maar vandaag moet het zijn, ter eere van den dag dat zeven kranige jongens broederschap met elkander drinken. En als de eersten, altijd de eersten, gaan wij hier voorop: ik zelf, Aapo en Tuomas, het bataljon van de lijfwacht van Impivaara. Sterke mannen, dat zijn we allen. Zelfs Eero behoort niet langer tot de kleinsten van Finland, lang niet. Doch hij groeide langzaam, verduiveld langzaam, en traag nam hij toe in gewicht. Hij is een flinke kerel geworden, naar lichaam en ziel. Dat heeft de tijd in het bosch gedaan, en wij, zijn broeders, hebben daarbij geholpen. Een paar keer een flink pak slaag, en het jongetje werd de beste, dien men zich wenschen kan. Niet soms? Wat zeg jij er zelf van, daar achteraan?"

„Zeker, dat klopt wat mijn ‚boddie‘ aangaat. Maar ik vrees, dat er nog heel wat streken in mijn arme ziel zijn achtergebleven, die zich als een erfenis van den ouden Adam hebben weten te handhaven, al jouw moeite ten spijt, Juhani, en die de heele wereld op den kop zetten. Ook nu weer bakken ze me een poets, terwijl ik naar jullie kijk, zooals je daar voorop loopt: Stapt me daar Juhani naast Aapo als een rondoogige fokhengst naast een oud, braaf paard."

„Ja, Eero, m'n jongen, vandaag echter heerscht de geest van de vreugde onder ons, vandaag juichen we. Daarom trek ik me niets van je woorden aan. Ik zing alleen:

„Fralla-la, fralla-la!
Waarom ben ik zoo blij te moe?
Hoe komt het dat ik rust kan vinden?
Fralla-lalla, lalla, lalla,
Tralla, lalla, la!"

„Wie komt daar aan?"

„De ouwe zelf, als ik me niet vergis."

„Waarachtig, Aapo, je hebt gelijk, hij is ons welkom," zei Tuomas.

„De koster! De koster in eigen persoon!”

„Precies, de koster, wees welkom!”

„Gods Zoon! Hij is nog dezelfde oude schelm, met den knoestigen stok in de hand en de afgedankte pet van den prost op z'n kop. De duivel hale me. Dezelfde oude schelm, dezelfde oude schelm als vroeger!” lachte Juhani.

„Onze schoolmeester!” spotte Timo.

„Hoe zou hij het maken? We konden het hem wel eens vragen.”

„We moeten hem respect en eerbied betoonen,” waarschuwde Simeon.

„We zullen hem op ons feest noodigen, zocals we afgesproken hebben.”

„Verdorie, Tuomas, dat doen we,” stemde Juhani met deze gedachte in.

„Maar ik zou hem wel es even aan vroeger willen herinneren, ik heb nog een appeltje met hem te schillen. Er is nog iets, wat ik hem onder den neus wrijven wil, en dan kan hij meegaan als hij lust heeft. Hij is mijn onderwijzer geweest. Best! Misschien kan ik hem nu leeren, misschien kan ik hem een aardige vraag doen uit het Testament.”

„Ik ben ook van plan hem iets te vragen,” kwam Timo.

„Ik heb een heel geniepige vraag onder den wortel van m'n verstandskies voor hem, en ik wil eens zien, hoe hij zich daaruit redt. Ik ben niet kwaad op hem, m'n haar is weer net zoo dik als vroeger. Maar ik wil toch eens zien hoe hij den knoop ontwart, dien ik voor hem knopen zal.”

„Stil jongens,” vermaande Aapo; „laten we hem met achting tegemoet treden en hem toonen dat wij thans anderen zijn dan toen we van hier weglieden. Laten we ons als verstandige menschen gedragen!”

„Wel, ik wil me juist wat het verstand betreft van m'n besten kant laten kijken,” verzette Juhani zich. „Ik wil hem enkele vragen uit den bijbel stellen, zoo maar, voor de grap. Ik heb m'n Testament van de voorste tot de laatste bladzijde gelezen, en begrepen ook, naar ik hoop. Maar zeg jij me, Eero, wat zal ik hem in alle onschuld vragen?”

„Vraag hem hoe vijf mannen en twee visschers gevoed werden door vijf duizend brooden.”

„Hou je mond, dekselsche kwajongen! Jcu snaterend

spooksel van Kūlmänoja. Ik zal je leeren. Een ding willen uitleggen, waar zelfs de aartsbisschop geen raad mee weet. Ik weet trouwens zelf wel, wat ik hem zal vragen. Ha, daar is hij."

"Ik waarschuw je," kwam Tuomas. "Gedraag je behoorlijk."

"O, dat kan ik best."

"Hallo, hallo, jongens!" groette de koster.

"Goedendag!"

"Ik geloof, dat jullie aan het verhuizen zijn?"

"Ja, dat doen we," antwoordde Tuomas.

"Zoo zoo! Hm. Het begint te waaien, er komt meer wind opzetten. Wat denk je, zouden we regen krijgen?"

"Dat kon best," meende Juhani.

"Het waait hard," vond de koster.

"Ja, het waait hard."

"Ja, dat doet het. Hm, Hm. Zoo zoo. Dus jullie keert weer naar huis terug?"

"Ja, zoo langzamerhand, zoo langzamerhand, ja. En heeft de voorzanger tegenwoordig nog leerlingen?"

"Nee, op 't oogenblik niet."

"En staat er geen jongen in den hoek, met z'n kuif recht overeind?"

"Hé, hé! Nee, m'n jongen, nee. Hm. Ja, zoo zoo, dus jullie komt weer thuis. Nou, welkom dan op de vaderlijke hoeve!"

"Dank U wel, meneer de voorzanger. Wij komen uit het bosch, en zooals U ziet trekken onze paarden een zwaar geladen wagen voort, welke vracht nog zwaarder is geworden door zeven Nieuwe Testamenten, zeven prachtige, kostelijke geschenken; en ik geloof dat de moeilijkste en diepzinnigste plaatsen in de Schrift nog het meest wegen. Maar laten we probeeren den last iets lichter te maken. Laten we trachten, enkele knopen te ontwarren. Kan de voorzanger...."

"Juhani!" waarschuwde Tuomas.

"Kan de voorzanger mij antwoord geven op een vraag, die vele hoofden aan het denken heeft gezet? Zeg me, wat was de naam van de zonen van Zebedeüs?"

"Jij en ik aan den eenen kant, de waard Antti en Jussi

aan den anderen, hoeveel zijn dat er? Die vraag deed eenmaal een man uit Loimijoki me, en dat vraag ik nu op mijn beurt aan U."

"Hou je mond, Timo! Ja, meneer de voorzanger, hoe heetten de zonen van Zebedeüs? Dat is wat ik vraag, jongens!"

"Jij en ik aan één eenen kant, de waard Antti en Jussi aan den anderen, hoeveel zijn dat er? Luister, ouwe, luister jongens, hoeveel waren dat er?"

"Twee, m'n jongen, slechts twee. Hé hé."

"U bent er ook ingelooopen, U bent er ook ingelooopen. Dat antwoord gaf ik den man uit Loimijoki ook, maar zoo was het niet! Het waren er vier, geleerde heer."

"Jou verdomde Turk, kun je je bek niet houden tot je oudste broer gezegd heeft, wat hij te zeggen heeft, voor den duivel!"

"Om Gods wil, om Gods wil, sla me niet een tweeden keer op m'n gezicht, jou bandiet! Ben ik een kalf of een vaars voor je, een kalf of een vaars? Nee, dat ben ik niet, dat ben ik niet, ik ben een driftig man, dat ben ik, wanneer ik kwaad word."

"Hou je stil en luister naar wat ik zeg. Hoe heetten de zonen van Zebedeüs?"

"Een doodeenvoudige vraag," meende de koster. "Maar de vorige prost stelde mij eenmaal een andere vraag: Hoe heette de vader van de zonen van Zebedeüs? En welk antwoord, mijne vrienden, denk je dat ik hem gaf? Precies het antwoord, dat op die vraag paste. Ja, mag ik jullie die vraag misschien ook eens doen: Hoe heette de vader van de zonen van Zebedeüs?"

"Ja zoo, ja zoo, ja ja! Staat die naam ook in mijn Testament?" kwam Juhani.

"Vast en zeker staat die naam er in. Hij ligt al in je eigen vraag opgesloten."

"Zoo ja, ja, hm! Zoo, staat die naam in mijn Testament? Maar datzelfde had ik U ook willen vragen. Maar ik zei het verkeerd; ik heb die vraag gehoord, maar ik heb niet de moeite genomen te trachten ze met behulp van mijn Testament op te lossen. Ik ben geen schriftgeleerde en geen schoolmeester en ik behoor niet tot den geestelijken stand,

zooals bijvoorbeeld de koster doet. Hij behoort er wel toe, maar als het laatste pluimpje van den staart, van denzelfden staart waarover de oude Viskari zoo'n ruzie kreeg. Maar ik wilde alleen maar zeggen, dat ik niet tot den geestelijken stand behoor. Ik heb niet het recht in de kerk te kraaien als een haan op den top van een berg bij het aanbreken van den morgen, ik heb niet het recht kleine jongens aan de haren te trekken. En wilt U uit mijn mond de waarheid hooren, de waarheid — weet U, wat de oude Kork tegen den tolbeambte in Tavastehus riep?"

„Nee, wat riep hij?"

„Loop naar den duivel, jou lammeling! — Hm. En wiens vuist denkt U dat hier het hoogste reikt, hè? Kijk op kerel! En zie, hoe in tien jaar de wereld verandert!"

„Juhani, Juhani," vermaande Aapo.

„Ziezoo, broer, nu wil ik ook eens iets zeggen, en houen jullie je mond, denk er om," kwam Tuomas. „U moet het ze maar vergeven, koster, ze weten niet beter. Trekt U er zich niets van aan, maar gaat U met ons mee en neem deel aan een klein welkomstfeest op Jukola, dit is een groote dag voor ons."

„Ik dank je, maar ik heb geen tijd, je uitnodiging aan te nemen."

„Kom mee en sticht vrede tusschen ons en de Toukola-jongens," vroeg Simeon. „Doe het, om 's hemels wil, doe het!"

„We smeeken U, kom mee en sticht vrede," drong ook Aapo aan. „Is dat niet Uw plicht als dienaar der kerk? Pas op, dat God niet vertoornd wordt over U en ook niet onze uitnemende prost, wanneer hij hoort dat ge niet als vrede-stichter hebt willen optreden in zulk een gewichtige aan-gelegenheid. Denk goed na!"

„Ik zal doen wat jullie me vraagt. Ik ga mee en ik zal mijn best doen de snaren van het gevoel in de harten der Toukola-jongens te doen trillen; met Gods hulp en met de kracht van mijn eigen woorden zal ik trachten hen tot broederlijke verzoening te bewegen. Maar laten we elkaar eerst klaren wijn schenken. Ik zie aan de steelsche blikken, die jullie mij toewerpt, dat jullie wrok jegens mij koestert, ook al is deze bezig te verdwijnen, en ik weet er de reden

van. Ik ben een streng leeraar voor jullie geweest, streng en hard, dat geef ik toe, en bitter heb ik het berouwd. Ik zelf ben echter ook op die strenge wijze opgevoed. God sta me bij! Maar wat wilde ik met een dergelijke strengheid jegens jullie bereiken? Alleen jullie bestwil had ik op het oog, alleen jullie bestwil, dat weet je. En geloof me dat mijn ziel zich verheugt, nu ik jullie als mannen voor me zie staan; ik weet hoe jullie tien jaar gestreden en gewerkt hebt, en ik wil bekennen, dat ik het eerste oogenblik wel wat verlegen was, toen ik je daar zoo ineens zag aankomen."

"Wij danken U voor dien lof," sprak Aapo.

"We weten dat U een man van eer bent, en dat ook Juhani en Timo verontschuldiging vragen voor hun kwajongensstreken."

"Ik geef toe dat de koster een best mensch is, ook al was hij een hard leermeester."

"De koster heeft erkend, dat hij niet goed tegenover ons gehandeld heeft," kwam Juhani. "Ik van mijn kant erken hetzelfde, dus dan zijn we wat dat betreft quitte, en zeker wanneer wij toegeven dat we buitengewoon langzaam van begrip waren en dat er veel geduld noodig was, om ons iets te leeren. En wie weet, wie weet, of die stompen en slagen niet iets goeds voor ons hebben uitgewerkt? Dat kun je nooit zeggen."

"Maar nu is alles vergeten en gaan we eensgezind verder. Kom mee, koster!" noodde Aapo.

Ze trokken verder, den wind hadden ze pal tegen. Ondanks het heuvelachtige terrein viel de weg hun licht, toen ze de steenen en paden van hun geboortegrond begonnen te herkennen. Maar al gauw vernamen ze een schrikkelijk misbaar en zagen ze het Rajamäki-regiment naderen. Kaja's vooruitstekende snuiflip werd zichtbaar onder de zwart-zijden pet, terwijl ze zweetend en vloekend voor den wagen liep. Heikka bereed niet langer zijn stokpaard en Mörökölli zat niet meer in den kruiwagen, ze liepen nu naast hun moeder en hielpen haar de kar voorttrekken zoo goed ze konden. Mikko zelf, een zwarten slappen hoed op het hoofd, z'n pijp in den mond, slungelde er als gewoonlijk achteraan. Na hem volgden de tweelingen, die thans

ieder een stokpaard tusschen de beentjes hadden en heelemaal achteraan dribbelde het kleine meisje van Mikko met haar poppenwagen. Op de kar lagen een zak met pek, een broodzak en een leeren tasch met de messen van Mikko, Heikka en Mörökölli, daar lag ook de oude viool van Mikko in Kajsas roode sjaal gewikkeld. — Zoo ontmoetten twee wonderlijke gezelschappen elkander en er ontstond een groot rumoer. Onwillig snuivend kwamen de jonge paarden van Impivaara naderbij. Killi en Kiiski blaften en gromden dreigend, de nekharen overeind, huilend verborgen de tweelingen en het kleintje zich achter Kajsas kar. Kajsaschold en vloekte, Mikko zwaaide zijn stok en brulde met heesche stem. Van weerskanten keek men elkaar lang en onderzoekend aan. Verlegen gluurden de Rajamäki-kinderen vanachter de wielen, en de broeders voelden zich weinig op hun gemak toen ze zich hun besluit herinnerden. Ten laatste trad Aapo naar voren:

„Vrede zij met ulieden.”

„Eensgelijks, maar hou die hondenbijje,” groette Mikko terug.

„Hei hallo, Mikko. Hoe gaat het, nog nieuws?”

„Ja, dat schikt wel, soms is het goed, soms niet. Maar het goeie heeft altijd de overhand, en alles gaat zoo z'n ouwe gangetje. Ja jongens, er is, God zij gedankt, altijd werk voor ons op de hofsteden en in de dorpen. Ja ja, Mikko komt niks te kort zoolang er nog werk en ziekten zijn hier in deze wereld. Al moeten we dan ook van de eene boerderij naar de andere trekken en bij tijden danig van ons af spreken. Nee, Mikko komt niks te kort!”

„Dat geloof ik graag, en dat het jullie altijd voorspoedig moge gaan! Maar nou, Mikko, moeten we je wat vragen. We zullen wat langer in elkaars gezelschap zijn dan gewoonlijk, luister.”

„Aha! Ik heb er zoo'n vermoeden van wat je wilt zeggen. Ik herinner me dat we samen nog een appeltje te schillen hebben, nog van den Sonnimäki, en daar komen jullie nou op terug. Het is een mooi ding, dat we op den openbaren weg staan en dat we den koster bij ons hebben als getuige. Opzij, goede burens en vrienden, opzij!”

„Luister nu!”

„Opzij, ellendige brutale vlegels!" schreeuwde Kajsa.
„Wij moeten verder, opzij, anders hale de duivel jullie."
„Jullie begrijpt het verkeerd, beste menschen," kwam de koster ertusschen, „jullie bebrijpt het heelemaal verkeerd. Luister naar wat ik je zeg en wat ik je met dure eeden bezweren wil. De Jukola-broeders leiden een geheel nieuw leven, een geheel nieuw leven naar lichaam en ziel. Jullie moet weten, dat zij duidelijke bewijzen gegeven hebben van hun bekeering en verbetering, en dat zij thans als achtenswaardige jongemannen naar het ouderlijk huis terugkeeren. Nu willen zij de heele wereld aan hun hart drukken. Daarom noodigen zij ook jullie uit voor een blij welkomstfeest op Jukola. Hieruit zien jullie hoe goed de jongens het met jullie meenen in dit voor hen zoo plechtige uur. Mikko, geloof wat je koster je zegt!"
„Mikko en Kajsa!" kwam nu ook Aapo. „Wij willen toonen, dat we als mannen kunnen handelen en dat we het oude hebben vergeten. Maar wat Mikko's woorden betreft over dat appeltje van Sonnimäki, dat hebben we zelf moeten schillen en opeten. Zoo is het! Ik herinner me nog iets van dien avond. Er brak een hevige storm los, die ons danig door mekaar schudde. Maar de stormen en onweerswolken zijn weggetrokken en hebben plaats gemaakt voor een heerlijk schoonen dag. Voorspel ons nog eenmaal de toekomst, Kajsa, we hopen dat je oog thans betere dingen voor ons zal zien. Ik heb gehoord, dat je het best de toekomst kunt lezen uit koffie, en aan koffie zal het niet ontbreken op Jukola vanavond."
„Koffie en bier!" vulde Juhani aan.
„Koffie en bier," herhaalde Aapo. „Kom mee en zeg ons wat de toekomst ons zal brengen, voorspel ons veel geluk!"
„Kajsa voorspelt uit de koffie en ik zal op de viool spelen, ter eere van het feest, dat komt prachtig uit!"
„Dat doet het zeker!"
„Goed zoo, vriend Mikko!"
„Ik zal je nu al een vroolijken marsch laten hooren op weg naar Jukola."
„Beste Mikko! Speel, speel, dat de lucht er van davert. Speel, schepsel Gods!"
„Het komt prachtig uit," meende Aapo.

„Het klopt als een bus,” vond Juhani.

„Keer den wagen, Heikka en Matti,” beval Mikko. „En jij, Kajsa, kijk niet zoo zuur, voor den duivel, keer om naar Jukola.”

„Ja ja, ik zal jou omkeeren, zelfs als je me zoo gek zou krijgen, dat ik heel den langen weg terugging op m'n oude beenen. Maar die kwajongens kan ik niet bijhouden. Laten die maar vooruit gaan. Wij komen op ons gemak achteraan.”

„Goed zoo, Kajsa!” prees Mikko. „Broeders, rij vooruit. Rij vooruit met de snelheid van een vallende ster, wij komen als de staart van den meteor achteraan. Mamma is een beetje kort aangebonden, een driftig vrouwtje.”

„Maar een beste vrouw,” vleide Juhani.

„Een uitmuntende vrouw,” voegde Aapo er aan toe.

„Dat klopt! Daar kan ik van meepraten. Ze is mijn vrouw, voor den duivel.”

„Een kranige vrouw, een, die haar op de tanden heeft,” meende Juhani.

„Dat klopt! Een flinke vrouw, een driftige vrouw. Maar zie je, als de man zich al eens wat te veel laat gaan, dan trekt de vrouw de teugels strakker aan, daar helpt geen lieve vaderen en moederen an. Maar ik ben een goedmoedig man, en ik laat Kajsa regeeren. Wat kan het mij schelen, als het maar goed gaat! Heisa, jongens, ik volg jullie, zooals de schoenmaker achter den kleermaker aankwam op weg naar den hemel. ‚Volg me, al zou de duivel je ook bij je kladden grijpen,’ zei de kleermaker en trok den pikdraad mee. Ja ja, vooruit marsch!”

Zoo trokken ze gezamenlijk verder. De wind groeide aan tot een storm, ruischend zwiepten de kronen der berken heen en weer. Het eene oogenblik scheen de zon, om het volgende moment te verdwijnen achter een dikke wolkenbank, die zich naar den golvenden einder in het Noorden haastte. Heuvel op en heuvel af trokken de broeders, heerlijk was de tocht, en groot was hun blijdschap toen ze de ouderlijke woning naderden, die tegen de Zuidwestelijke helling lag. Daar kwamen ze een oud man tegen, de ruigbehaarde, knorrig grootvader van Kolistime. De scherpe oogen werden vrijwel geheel bedekt door borstelige wenkbrauwen, die er als uilenvlerken overheen vielen. In zijn tijd was

hij een beroemd schutter geweest, die menigen beer en wolf had neergelegd. Op zijn ouden dag werd hij zwaar ziek, ten gevolge waarvan hij stokdoof bleef en nu kon hij de menschen alleen verstaan, wanneer ze hem pal in z'n oor schreeuwden. Het was hem nu niet langer mogelijk op de berenjacht te gaan, zoodat hij besloten had verder alleen strikken uit te zetten. Des winters ving hij op die wijze menig haasje, en heel wat vogels en eekhoorns. Hij was een stevige, vastberaden en opvliegende oude baas, die de dingen met zijn eigen oogen bezag en zich niet het oordeel van anderen liet opdringen. Nu kwam hij op dien herfstigen Zaterdagavond de broeders op een heuvel tegemoet.

„Hallo, grootvader,” groette Juhani.

„Hé oude vriend, hé,” kwam Timo.

„Blijf staan, hooggeacht stuk venijn!”

„Wat zeg je?”

„De groeten uit het bosch.”

„Wat wil je?”

„Je moet hem in z'n oor schreeuwen,” raadde Tuomas.

„Hier staan we!” brulde Juhani.

„Ja, voor den duivel, dat zie ik. God beware er ons voor, dat jullie weer hier in het dorp komt wonen.”

„Wat?”

„De ouwe is niet in z'n humeur,” meende Aapo.

„Wat bedoel je daarmee?” herhaalde Juhani.

„Dat weet je best. Ja ja, er breken andere tijden voor ons aan, andere tijden, dat weet je ook wel.”

„Broeders, dat gaat te ver,” viel Juhani uit. „Dat is onze eer te na.”

„Doe net of je het niet hoort en vraag hem, mee te gaan naar Jukola.”

„Goed, Aapo. Grootvader, we vragen je ondanks alles met ons mee te gaan naar Jukola, omdat je zoo'n geschikte kerel bent en we op Jukola een denderend welkomstfeest willen vieren.”

„Waarom ben je hier gekomen, jou ongeluk? Waarom ben je niet tot je dood in je berghol gebleven? Wat doe je hier?”

„Zoo, is dat de dank voor de uitnodiging?”

„Ik word woedend als ik aan m'n strikken denk. Ver-

domme! Nu zal er wel menig korhoen in een verkeerde weitasch verdwijnen. Ellendelingen! Bliksemsche deugnieten. Alsof er al niet genoeg gestolen wordt!"

„Noem je ons dieven?"

„Zeg ik dat, zeg ik dat? Je begrijpt wel wat ik bedoel, jou stom koekoeksjong!"

„Noem je ons dieven, als ik je op ons feest vraag?"

„Wat zeg je. Praat een beetje harder, fluister niet als een jongejuffrouw. En sta daar niet zoo stom te gapen, hè! Wat zei je, jongen?"

„Ik vraag je, op ons feest te komen, daar we zoo goed als petekinderen van je zijn, allemaal."

„Jij mijn petekind?"

„Ja, en al al m'n zes broers. Kom op ons feest, peetoom!"

„Hou je mond, ik ben je peetoom niet."

„Dat ben je wel, wis en waarachtig."

„Hou je mond, zeg ik je!"

„Je bent het wel, als tenminste Tallbackamor niet gelogen heeft."

„Wie heeft gelogen?"

„Tallbackamor, de vroedvrouw van het heele dorp."

„Ik heb maling aan Tallbackamor, en ik ben jouw peetoom niet en net zoo min die van je broers. Ik jouw peetoom? Bah!"

„Bah? Zoo! Maar ik ben niet naar den prost gedragen met tanden in den mond en zonder oogen als een jonge hond! Nee! Maar hoe zit het nou, ik noodig je op het feest."

„Ik kom niet. En ik verbied jou, mij uit te noodigen!"

„En ik doe het toch!"

„Ik kom niet, dekselsche jongen. Hou je mond!"

„Jongens, jongens, laat den oude met rust," bemoeide de koster er zich mee.

„Laat hem in 's hemelsnaam loopen," kwam Mikko. „Die onnoozele ouwe kerel, die een mensch in de oogen staart als een — als een wilde kat. Maak dat je wegkomt, ouwe!"

„Maar toch zit er in de diepte van die onnoozele oogen een glimp van verstand, — hij heeft me de gal bijna doen overloopen. — Ik vraag je op het feest, op het blijde feest, om je te onthalen op bier. Je bent toch een braaf mensch!"

„Hé?"

„Nieuwsgierig, nieuwsgierig, maar verder niet slecht.”

„Jou vlegel, jou onbeschaamde vlegel! Nou ja, heeft een korhoenderkuiken verstand in z'n kop? Niks immers. Ha! Daar vliegt een heele troep jonge korhoenders op!”

„Zeven stuks bijvoorbeeld,” hielp Juhani hem.

„Wat mij betreft net zooveel als je wilt. Van de berken-takken loeren ze naar me, ze staren me aan als een stier en ze gaan pas tegen den grond als het schot klinkt, ja, maar dan zitten ze ook in mijn weitasch. Slampampers, wat hebben jullie met mij te maken, slampampers?”

„Ik zeg je in je gezicht, dat ik geen dief ben, en geen kuiken en geen slampamper, en dat alles zeg ik tegen een vervloekten ouwen dwaas, die hier vlak voor me staat; en ik zeg hem ronduit, dat die schaamteloze ouwe een verdomde slimmerik is en een deugniet, en dat zeg ik hem met de meeste achting.”

„Wat voor een man, wat voor een man, jou stom koekoeks-jong boven in den den? Ben ik, ben ik in jouw oogen een schelm? Zeg wien je bedoelt, jou koekoeksjong!”

„Wat den drommel moet ik nou in dat oor van hem schreeuwen?” wendde Juhani zich tot de anderen.

„Zeg niets meer,” raadde Aapo. „Laten we gaan.”

„Nee, daar ben ik het niet mee eens. Hij is een slimme rakker, die ouwe. Wat moet ik zeggen?”

„Laat het mij eens probeeren,” vroeg Eero. „Maar hou dan even m'n stier vast. ”

„Goed. En zeg em de waarheid!”

„Wat bedoel je, hè?”

„Koekoek, zei het koekoeksjong, koekoek, zei het koekoeks-jong boven in den den.”

„Daar, die is voor jou, jou koekoeksjong,” viel de oude uit en gaf Eero een draai om z'n ooren.

„Jou duivel!” siste Eero.

„Wel verdomd! Hij heeft je geslagen,” raasde Juhani.

„Hij sloeg me, dat m'n ooren er van suizen.”

„Goed zoo, kabouter van Kolistime, goed zoo,” prees Aapo.

„Laat de oude naar de hel loopen. Hij heeft me geslagen, dat ik sterretjes voor m'n oogen zie.”

„Oude man, oude man, weet je wel, wat je gedaan hebt?”

Je hebt een achtenswaardig mensch met je vuist midden in het gelaat geslagen op den openbaren weg, en dat op den heiligen sabbat. O o, oude!" verweet Juhani hem.

"Goed zoo, kabouter van Kolistime," lachte Aapo weer.

"Wat kletsen jullie," vroeg de oude.

"Goed zoo, oud zwijn van Kolistime," antwoordde Eero.

"Goed zoo."

"Zwijg, kwaadaardig hermelijn. Ik zal jullie leeren, me er tusschen te nemen. De grootvader van Kolistime wacht niet lang voor hij toeslaat."

"Ik grijp hem in z'n gerafelden kraag en sleur hem mee naar ons feest. Ik sleur hem zonder pardon mee," dreigde Juhani.

"Loop naar de hel," verzette de oude zich.

"Ik sleur je mee, en je zult bier drinken tot je buik barst."

"Laat me los, anders sla ik je om je ooren. Laat me dadelijk los, kwajongen!"

"Een vat bier!"

"Juhani, wat is dat nou voor onzin?" kwam Tuomas.

"Laat den oude met rust," herhaalde Aapo.

"De Heer beware me! Hij heeft ons uitgescholden, wat zullen we met hem doen? Een oud wrak is hij; maar laat hem, zoo kwaad als hij is, op Jukola komen en bier drinken op ons feest. Ja, ouwe, ik geef het niet op, je zult mee."

"Laat los!"

"Laat hem nu los, Juhani," drong Tuomas aan. "Zoo, zoo is het goed. En nu, oude, ga in vrede."

"Ik zou hem onder m'n arm meegedragen hebben, ik zou hem meegedragen hebben als een klein kind, m'n bloed kookt in m'n aderen. Genadige hemel, uit wiens strikken heb ik wild gestolen?"

"Hou je mond!"

"Tuomas, ben ik dan een dief?"

"Dat heb ik hem niet hooren zeggen, m'n jongen," kwam de koster kalmeerend.

"Ja, maar dat bedoelde hij toch. Ha, was hij maar dertig jaar jonger, dan zou ik hem! Gods Zoon!"

"Ga nu heen, oude," drong Tuomas.

"Lummels, kwaje lummels, ben ik een stokpaardje voor jullie, een stuk speelgoed? Geelwitte wolvenjongen van

het moeras, een pak rammel moesten jullie hebben, een pak rammel. Maar ik zal het jullie wel betaald zetten, ik zal jullie wel mores leeren, dat zal ik, snotneuzen!"

Eindelijk namen ze afscheid van den woedenden grootvader van Kolistime, maar nog langen tijd mompelde de driftige oude de ijselijkste verwenschingen en spuwde hij kwaadaardig voor zich uit, terwijl hij den heuvel verder beklom. De broeders vervolgden hun weg, samen met den koster en het Rajamäki-regiment. Niet lang daarna zagen ze twee vrouwen aankomen. Het waren Tallbackamor en haar kwieke, mollige dochter Vendla die, met wit spanen manden gewapend, op weg waren naar het bosch om bessen te plukken. De broeders werden doodverlegen van schaamte en keken zwijgend naar de dichterbij komende vrouwen. Ze bleven echter staan toen ze vlak bij elkaar waren en staarden elkander van weerskanten met groote, ronde oogen aan. Ten laatste trad Aapo naar voren en zeide hen, welk besluit de broeders op den Teerimäki genomen hadden en noodigde hen uit, mee te gaan naar Jukola en het feest met hun tegenwoordigheid op te luisteren. Weifelend bleven moeder en dochter staan en zagen elkaar tersluiks, heimelijk glimlachend, aan. Toen echter ook de koster er op aandrong, dat ze mee zouden gaan om koffie te koken, besloten ze ten laatste, zich bij de vroolijke feestgangers aan te sluiten. De broeders hadden nu in den koster een invloedrijk bemiddelaar, die een verzoening tusschen hen en de Toukola-jongens kon bewerkstelligen, en in Tallbackamor en haar dochter hadden ze de beste koffiekooksters uit de heele parochie, terwijl Rajamäki-Mikko de man was, die hun een blijde welkomstmarsch kon spelen en die verder voor muziek kon zorgen tijdens den dans met de Toukola-meisjes. Met al deze voordeelen in het vooruitzicht, verhaastten de broeders hun pas; eindelijk stonden ze op de zandige hoogte bij den noordelijken akker van Jukola. Vandaar zagen ze de Ojaniitty-weide en daarachter de akkers, die rondom de hoeve lagen, terwijl het huis zelf hen weemoedig toelachte. In het Westen ging de zon onder, de wind nam toe en voer suizend door de kruinen der dennen aan den zuidkant van de hofstede.

„Ja, daar hebben we Jukola dan,” sprak Tuomas.

„Ach, Jukola!” zuchtte Juhani.

„Je verkeert in droevigen staat, het mos groeit op je dak, dierbaar huis,” zuchtte Aapo.

„Het mos groeit op je gouden dak, Jukola, dierbare woonstee onzer overleden moeder.”

„Hé, Jukola, daar lig je te sluimeren, schoon gelijk het oude Jeruzalem,” kwam Timo.

„Jukola, Jukola! Ik kan den tranenvloed niet tegenhouden, die me langs de baardige wangen stroomt, nu het hart mij trilt in de borst. Ach, waarheen ik ook zie, beantwoorden vriendelijke blikken de mijne. Zie, hoe de zwarte mesthoop bij den stal me tegenlacht. Heil U, gij sterre der hoop. Ik groet U!”

„Wees gegroet, wees gegroet,” zei Eero ernstig; „wees gegroet, gij zwarte sterre der hoop!”

„Wees gegroet, dierbare mesthoop daar beneden, schoonste rots van het geluk! O —!”

„Schoon is hij, maar waarom is de mest niet al lang geleden over den akker uitgespreid,” zei Timo. „Ja ja, die mesthoop is een zwijgende getuige van des leerlooiers slechte beheer. Is dat werk, dat daar een mesthoop ligt, in September. Ha, die leerlooier, laat hij niet in m'n handen komen! Nu ja, voor vandaag zullen we het je dan maar vergeven, vandaag vieren wij het feest van onzen terugkeer op Jukola.”

„Ik groet U, verbleekende mesthoop, ik groet U,” herhaalde Juhani. „Ik zeg dit, zonder er verder bij te denken, wat dit te beteekenen heeft en wat dit ons voor de toekomst heeft te zeggen. Ik groet U, Jukola, met Uw heuvels, akkers en weiden. Schoon als het rijk des hemels!”

„De hemel is nog schooner!” meende Timo.

„Hou je mond. Gij heerlijkste paradijs op aarde!”

„Je moet niet spotten,” vermaande Simeon.

„Mijn tong spreekt uit, hetgeen mijn harte fluistert!” verdedigde Juhani zich.

„Ik wilde ook iets zeggen,” kwam Lauri, „doch dit groote uur heeft mijn tong verlamd.”

„Stort je hart uit, spreek, schreeuw uit je vreugde! De donder dreunt rond de toppen der bergen, over wouden, fjorden en sont, en zwijgend staan de engelen des hemels

een kort en heilig oogenblik. Dat is het lied, dat Jukola-Jussi dichtte in zijn blijdschap."

"Kom, laat het nu genoeg zijn," vond Aapo, „laten wij ons haasten."

"Ja, nu gaan we!"

"Nu gaan we, opdat we onze geëerde gasten niet vermoeien met deze onze jubelende vreugde. Jukola is niet hun tehuis en zij hebben het trouwens korter geleden gezien dan wij. U, heer voorzanger, en U, Tallbackamor met dochter, en jullie, achtenswaardige Rajamäki-familie, je moet ons dit niet kwalijk nemen."

"Dat behoef je ons niet te vragen," antwoordde de koster.

"Wij begrijpen best, wat dit uur voor jullie beteekent: een uur van groote vreugde, een plechtig oogenblik."

"Heerlijk gezegd. Prachtig gezegd. Nu gaan we."

"Schiet nu af de buksen, laat zingen de viool, Mikko," lachte Tuomas.

"Ja, muziek, muziek! Een salvo, broeders, een krachtig salvo, allen tegelijk!"

Mikko haalde den strijkstok over de snaren, op hetzelfde oogenblik knalden de buksen van Juhani, Tuomas en Aapo. De vurige, jonge paarden steigerden voor den wagen, de koeien stoven weg, de staarten omhoog, maar geen van de jongens, noch Timo, noch Simeon en evenmin Eero liet het touw los. Ieder volgde zijn dier met opeengeklemden tanden, hoewel ze over den akker meegesleurd werden en het stof rondom in wolken opwoei. Ten laatste moesten de dieren blijven staan en konden de broeders naar den weg terugkeeren. Nu vervolgden ze gezamenlijk den tocht, verdwenen een tijdlang uit het gezicht in het dal van Ojaniitty, om echter spoedig weer te voorschijn te komen en de steile helling aan de overzijde te beklimmen, waarna ze in gesloten gelederen den geboortegrond betraden. Machtig klonk Mikko's viool, Killi en Kiiski blaften overmoedig en kregen antwoord van den mageren hond van den leerlooier. Op het rumoer kwamen de bewoners van Jukola naar buiten, maar toen de kinderen het Rajamäki-regiment zagen, stormden ze het huis binnen en verborgen zich luid gillend onder de bedden en kropen diep onder de huiden, ja, zelfs achter

het hout naast den haard. Aangegrepen door denzelfden angst, sloop de hond met den staart tusschen de pooten in een hoek onder de bank. Op het erf heerschte leven en beweging. Luide stemmen weerklonken, de honden blaften, de paarden hinnikten, de koeien loeiden, de jonge stier brulde en door alles heen lachte en schaterde de viool van Mikko. En al deze geluiden vermengden zich met het zingen van den storm door het bosch tot een wonderlijk, machtig koor, dat tot in verren omtrek te hooren was. Met bewogen harten overschreden de broeders den drempel van het hun zoo dierbare huis, en nadat ze iedereen de hand gedrukt hadden, het vee op stal hadden gezet en den wagen in de schuur, betraden ze ten laatste het groote woonvertrek.

Nu togen de koster en Aapo naar Toukola, om de menschen uit te noodigen op het welkomst- en verzoeningsfeest — de menschen, met wie ze zoolang in vijandschap hadden geleefd. Nadat ze in welgekozen bewoordingen hun boodschap hadden verricht, aan vrouwen zoowel als mannen, haastten ze zich terug om te helpen met de toebereidselen voor den avond. De vloer van het gezellige, ruime woonvertrek werd netjes aangeveegd, de wijde houten kannen werden gevuld met schuimend bier en op de tafels geplaatst. Vendla en haar moeder maakten lachend vuur, het water kookte en de koffieboonen knersten in den molen. Iedereen was druk in de weer; sommigen veegden het erf aan, anderen droegen hout binnen en weer anderen brachten dennengroen om den grond mee te beleggen of hielpen op andere wijze. Op de bank bij het raam zat Mikko en liet zijn viool vroolijk zingen.

Maar wat heeft Tallbackamor met Juhani in de gang zoo ernstig te bespreken; ze fluistert en hij hoort haar met wijd opengesperde oogen aan. Hij kijkt als hing z'n leven van haar woorden af. De vrouw geeft hem te kennen, dat er van haar kant geen bezwaar meer is tegen de vereeniging van zijn hart en het hart harer dochter Vendla. Juhani raakt er opgewonden van. Zwaar en hijgend gaat zijn ademhaling; hij krabt zich achter het oor en strijkt met de hand door het haar en vraagt ten laatste een oogenblik bedenkijd van de vrouw, die met een van voldoening stralend gezicht

heengaat. Juhani loopt naar buiten, onrustig, hij weet niet wat te doen. Heen en weer loopt hij op het erf van Jukola; hij zweet, zucht, proest en steunt, terwijl hij telkens weer met de vingers door het haar woelt. Eindelijk stuift hij de gang in en roept door de op een kier geopende deur met een stem, dik van spanning en ingehouden tranen: „Wil de koster zoo goed zijn, een oogenblik naar buiten te komen, en jij ook, Aapo, mijn broer?” Ze gaven gehoor aan zijn wensch en spoedig stonden ze met hun drieën buiten en overwogen hetgeen Juhani hun voorlegde. Daar stonden ze en bepraatten het voor en tegen van de zaak, en ten slotte werden ze het er over eens, dat Juhani zijn Vendla dan maar nemen moest; ze was in ieder geval een flink meisje. Daarop treedt Juhani met zwaren stap de kamer binnen en zegt, terwijl hij Vendla's hand vast in de zijne neemt: „Dan moet het maar wezen!” Verlegen buigt het meisje het hoofd en glimlacht, maar zij laat haar hand in den sterken knuist van Juhani. Tallbackamor is zichtbaar verheugd en zij geeft haar moederlijken zegen. De koster wenscht hen geluk en voorspoed en herinnert hen in een korte toespraak aan de voornaamste verplichtingen van het huwelijk.

Zoo was dus Juhani verloofd. De oude liefde was opnieuw in zijn borst ontvlamd. De bruidegom steunt en zweet, terwijl hij tersluiks naar zijn meisje kijkt. Opeens stuift hij naar buiten om naar de paarden te zien, die op de Ojaniitty-weide grazen. Hij ziet de beide dieren van Impivaara, hij ziet ze, maar is het zich nauwelijks bewust. Het hadden wat hem betreft een paar kraanvogels kunnen zijn, die daar liepen, zoozeer houden zijn gedachten zich bezig met zijn bruid; hij kan nauwelijks gelooven dat Vendla nu de zijne is. Dit is voor hem een wonderschoone dag. Alras keert hij terug om opnieuw Vendla's beeld met de oogen te verslinden. Met snelle schreden spoedt hij zich huiswaarts en hoort reeds op den akker een polka mazurka van Mikko's viool. Ineens vertrekt hij den mond, de tranen loopen hem langs de wangen, met den rug van de gebalde vuist veegt hij ze af; hij heeft het gevoel, of hij de hoogste zaligheid van den hemel deelachtig geworden is. Hij merkt niet, dat hij over het erf loopt, hij ziet de Rajamäki-tweelingen niet, die met hun stokpaard tusschen

de beentjes op en neer draven, hij ziet het kleine meisje van Mikko niet met haar poppenwagen op den drempel, — hij stormt naar binnen, in zijn oogen een uitdrukking van heimelijk lijden en van diepen ernst.

Langzamerhand verzamelden de menschen van Toukola zich op het erf. Tusschen den stal en het afdak, waaronder het hout ligt opgeslagen, staan er al een groot aantal, de pruim achter de kiezen, en bekijken de sleden en wagens, die de leerlooier op de markt in Tavastehus heeft gekocht. Een tijdlang stonden ze daar zoo en taxeerden een en ander, doch ten laatste trokken ze de stoute schoenen aan en staken aarzelend het erf over naar het huis. Sommigen bleven aan weerskanten van de deur staan, anderen halverwege de gang, luisterend naar het rumoer binnen. Tot eensklaps de deur van het woonvertrek openging en Aapo hen verzocht in de kamer te komen.

De Toukola-jongens traden binnen en drongen oopen tusschen de deur en het raam. Met de pet voor den mond wachtten ze, ernstig gestemd. In hun midden zag men Kis-sala-Aabel, die haastig achterom keek naar de deur en Kuninkala-Enok, die strak naar den grond staarde. Vlak bij hen zat Mikko met z'n viool, tevreden z'n pruim be-kauwend, en van tijd tot tijd in wijden boog spuwend. Tegen zijn knie aangeleund stond zijn oogappel, het jongste meisje. De koster stond achter de tafel, den wandelstok in de hand, gereed zijn toespraak te beginnen, die de menschen tot in het hart grijpen moest. Hij zag er ernstig en streng uit. Hij keek eens naar links, waar de Jukola-broeders bijeen stonden tusschen de tafel en het raam op den noordkant, zwijgend, met neergeslagen oogen. De koster schraapte zijn keel en steunde de kin op duim en wijsvinger. Om den haard zat de leerlooiersfamilie met Tallbackamor en haar dochter. Rajamäki-Kajsa zat op de bank, de snuif over haar gezicht gewreven, het bovenlijf zacht heen en weer wiegend, terwijl haar zoons Heikka, Mörökölli en de tweelingen in den hoek bij de vuurplaat gekropen waren, vlak bij den houtstapel en den waschemmer. Zwijgend en ernstig stond daar de koster achter de tafel, de kin gesteund op duim en wijsvinger. Eindelijk opent hij den mond, doch ook nu begint hij nog niet te spreken, hij schraapt zich slechts de keel.

Nogmaals werpt hij een onderzoekenden blik naar links en rechts en grijnst, alsof hem een bittere smaak in den mond gekomen is. Eindelijk, eindelijk klinkt het van zijn lippen: „De duivel, die rondwaart gelijk een brullende leeuw en die zijn vergift uitspuwt over de wereld, heeft ook in de harten van deze buurmenschen het zaad uitgestrooid van den haat en den strijd. Eerst sloegen de vlammen op uit een takkenbos, maar spoedig breidde het vuur zich uit en het groeide aan tot een ontzag'lijken boschbrand. Eerst was het vuur gelijk een kleine vlieg, maar het dijde uit tot een reusachtige horzel en het verhulde ten laatste met zijn duisteren rook het licht van den hemel. Zoo kreeg de zwarte duivel macht over de zinnen. Met gebalde vuisten trad men elkander tegemoet. En na een afgrijselijk geweld scheidde men met builen op het hoofd, met gapende wonden bedekt. Wat een ellende. De hemel zuchtte, bergen en dalen zuchtten, en de ziellooze dieren kermden en proestten, terwijl de duisternis en de hel jubelden. Velen waren bedroefd en schudden het hoofd. Ze dachten: nu zal het niet lang meer duren of we vernemen het rammelen van ketenen. Hier zal de zweep gierend neerkletsen op de ruggen en jonge mannen zullen wegmarcheeren van hun geliefde vaderland naar de koude toendra van Siberië. Velen waren er, die dergelijke voorspellingen deden, doch hun woorden zijn te schande gemaakt en daarvoor zij Sebaot gedankt en geprezen! — Laat ons dit wonderlijk gebeuren nader beschouwen: De broeders verlieten de woonplaatsen der menschen, zij verlieten de dorpelingen en heel de gemeenschap en trokken naar den nacht van het woud. Weer dachten nu velen: ze zullen roovers worden, roovers, zeven bloeddorstige en wilde roovers in Finlands wouden, maar de broeders hebben de profeten voor den gek gehouden, ze hebben hen bij den neus genomen, en daarvoor zij Sebaot gedankt en geprezen! Vergezeld de boschduivel hen gelijk eertijds den prost van Tusby, of werden zij daarheen getrokken door de machten des hemels, als Johannes de Dooper naar de woestijn? Dat kan men nog niet met zekerheid zeggen. Doch ook daarginds deed de duivel zijn best, hen den weg des verderfs te doen bewandelen. Hij verleidde hen door het vergift van den brandewijn, hij bracht ze tot

dronkenschap, zooals ze zelf bekennen. Hij geleidde hen tot boven in een merkwaardig bouwwerk, in den zoogenaamden toren van zoolleer, en toonde hun de halve aarde in een toestand van de meest bedroevende verwarring, om hun zodoende het verstand te benemen. Dit was wat hij beoogde met deze handelwijze. Hij beleefde er echter geen plezier van, daar de broeders te rechtertijd op den goeden weg gebracht werden. Zij begonnen een harden en fellen strijd tegen de lichtzinnigheid, die zich diep in hun harten worteld had. Zij kampten met den karigen, rauwen bodem, met de kille moerassen, met het struikgewas. En zij overwonnen het alles door hun eigen onbuigzamen wil en met de hulp van den heer Sebaot. „Eia!” En thans keeren zij terug naar de menschen, en volstrekt niet als roovers, doch als fatsoenlijke lieden. Met luid geraas stuurden zij hun rollenden wagen, getrokken door twee trotsche paarden, en gevolgd door twee vette, loeiende koeien en een brullenden, jongen stier. Zoo kwamen zij, en dat niet uit een rooverhol, maar van hun eigen ontginning, van het heerlijke Impivaara, wat zij gebouwd hebben met de kracht hunner eigen handen. „Eia!” Door hen is Sebaot geprezen, en de gehoornde Satan in de hel te schande gemaakt.

Hier staan zij nu als achtenswaardige mannen en bieden den vijanden de hand ter verzoening. En jullie, achtenswaardige Toukola-mannen, behoeven het niet langer als een schande te beschouwen, de Jukola-broeders vrienden te noemen. Want thans verspreiden zij rondom zich den glans van de eer en niet het besmeurende vuil der schande. Neemt daarom de overvloeiende kelk der verzoening aan en bedenkt: wijst niet de toegestoken hand af, wanneer jullie den wensch blijft koesteren, strijd en oneenigheid te vermijden. — Ziet: de lieve zon gaat thans onder en schouwt met een teeder, doovend oog achterom naar den hemel, die in het Oosten gloeit; weet dan, dit is het teeken van het liefde-verbond des Heeren! Maar thans een ernstige aanmaning tot voormalige vijanden, verzoening te sluiten in waarachtige broederschap, en den duivel en diens engelen een harderen slag toe te brengen dan zij ooit nog ontvangen hebben. Dit is Gods wil en ook de mijne; en hij, wiens hart en wiens oor thans niet luistert, over hem het anathema

en maranatha, en mogen de duivelen hem eeuwig doen branden in hun hel. Hoor mij, Sebaot, hoor mij, der hemelen Heer, Hosianna!"

Zoo sprak de koster, en een diepe ontroering vervulde de vrouwenharten. De vrouw van den leerlooier snikte dat het een aard had, eveneens Tallbackamor en Vendla en Rajamäki-Kajsa. Ze snikten en snotterden van geweld. Nu traden de mannen van Jukola en Toukola op elkaar toe. Ze drukten elkander de hand, als teeken van verzoening. Deze verzoening was hartelijk en ongekunsteld, zelfs al was de handslag gedwongen en zagen ze elkander tamelijk stroef aan. Vanachter de tafel, de kom met dampende koffie voor zich, de kroes vol schuimend bier er naast, aanschouwde de koster het tafereel met blijden glimlach. Nu ging de bierkan rond van man tot man en ten slotte van vrouw tot vrouw.

Er waren ook een groot aantal meisjes van Toukola gekomen. Tallbackamors Vendla schonk hun koffie en er werd druk gefluisterd. De meisjes bedienden zich niet meteen, dat hoorde niet; pas nadat Vendla ze een keer of drie, vier had aangemoedigd, toe te tasten, namen ze hun koffie. Ook Mikko werd niet vergeten en rijkelijk van bier en brandewijn voorzien, zoodat hij z'n keel behoorlijk kon smeren. Nu spuwde hij op den hals van z'n viool en sternde het instrument, dat reeds herhaalde malen gelijmd was. Na verloop van tijd klonk er een mooie Zweedsche quadrille; maar toen niemand den dansvloer betrad, brak hij af en ging verder met een snelle polka. Lang en met innige overgave speelde hij de polka, doch niet een enkel paar schreed ten dans. Ten laatste werd Mikko kwaad. Hij legde den strijkestok neer, verschoof de pruim van de eene wang naar de andere, spuwde en tokkelde zoo'n beetje op de snaren. Stil bleven de menschen zitten. Bij het raam zat Aapo en keek van tijd tot tijd naar een meisje met blauwe oogen, ronde wangen en donkere huidskleur; ze praatte met Vendla en om haar mond lag een zachte, verlegen trek. Nieuwsgierig zag Aapo haar aan, hij meende haar te herkennen, maar kon zich haar naam niet herinneren. Eindelijk stootte hij den koster aan en vroeg, wie ze was. „Konkkala-Hendriika," was het antwoord. Nu ging hem een licht op

en even later verzocht hij Mikko een quadrille te spelen. Deze zette opnieuw den dans in, Aapo trad op het meisje toe, en vroeg haar, met hem te dansen. Met een verlegen lachje volgde ze hem, telkens blozend. Van andere kanten traden nieuwe paren aan, en nu werd op de tonen van Mikko's viool in het grootte woonvertrek van Jukola de Zweedsche quadrille gedanst. Vroolijk vlamde het houtvuur op den haard, de balken zoldering verlichtend; de zware planken van den vloer steunden, terwijl de mannen en meisjes met diep ernstige gezichten zwiingend dansten.

Achter de tafel zat de koster. Met graagte had hij twee kommen koffie gedronken en drie borrels. Glimlachend zag hij toe hoe de jonge menschen dansten en hoe de blos op hun wangen al donkerder werd. Doch toen de oneindige lange quadrille ten laatste uit was, stond de koster op en verklaarde, dat hij nu naar huis wilde gaan. En na nog een borrel op de valreep te hebben genomen en nog enkele woorden tot afscheid te hebben gesproken, nam hij dankbaar afscheid van Jukola. Uiterst beleefd boden de broeders aan, hem met paard en wagen thuis te brengen, maar hij wees het aanbod zeer beslist af en ging op stap, den stok in de hand. Juhani begeleidde hem over het erf en opende behulpzaam het oude, scheefgezakte hek. Even bleef de grootmoedige vredeftichter staan. Hij zag op naar den met sterren bezaaiden hemel en praatte met Juhani wat over weer en wind. Ten slotte nam hij afscheid. Juhani maakte een diepe buiging en schraapte met den voet over den grond, dat kiezel en zand opstoven en kletterend tegen den stalmuur vlogen. Daarop keerde hij blij van zín terug en mompelde n zichzelf: „Hij heeft een groot werk verricht.” De koster wandelde verder dorpwaarts, den stok in de hand, de pet naar achteren tot ver in den nek geschoven. Zoo liep hij voort, gelukkig en tevreden glimlachend, terwijl schoone roode rozen zijn wangen kleurden.

Met iedere minuut steeg op Jukola de vroolijkheid, om alras over te gaan in luidruchtige vreugde. Nu eens dansten ze de quadrille, dan weer wervelden ze rond in de polka. Vrijwel zonder onderbreken dansten ze, de vloer kraakte en steunde onder de voeten der jonge menschen. Hoog vlamde het vuur op. Steeds inniger zong en juichte Mikko's

viool, ze klaagde en schaterde dat de zwarte-beroete balken er van trilden.

Schuimend bier ging van man tot man, de vrouwen dronken dampende koffie, en uit het koffiedik voorspelde **Kajsa** van **Rajamäki** gelukkige dagen voor de broeders, gelukkig tot aan hun dood.

Zoo vermaakten allen zich op het welkomstfeest van de **Jukola**-broeders. Zoo dronken ze broederschap uit schuimgekraagde kannen, en eerst bij het aanbreken van den morgen scheidde men.